

ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

1. Географско положение и граници на България. Същност и особености. Видове географско положение, оценка и значение. Промени в териториалния обхват и границите на България. Съвременна оценка на държавните граници на България.

2. Релеф на България. Същност и значение на релефа. Фактори и процеси за формиране на релефа. Характеристика на релефа. Геоморфоложки области. Стопанска оценка на релефа. Антропогенни изменения на релефа.

3. Климат на България. Същност и значение. Фактори за формиране на климата. Характеристика на климатичните елементи /температура, валежи и ветрове/. Неблагоприятни климатични явления. Климатични области. Климатични ресурси. Замърсяване на въздуха.

4. Води на България. Същност и значение. Фактори за формиране. Характеристика на повърхностните и подземните води. Хидроложки области. Водни ресурси. Стопанска оценка – използване и опазване.

5. Почви, растителност и животински свят в България. Същност и значение. Фактори за формиране на почвите. Характеристика на почвените типове – зонални и азонални. Почвени зони. Почвени ресурси и проблеми на тяхното използване и опазване. Фактори за формиране на растителността и животинския свят. Характеристика на растителността и животинския свят. Биоресурси - използване и опазване.

6. Дунавска равнина - природногеографска характеристика. Стопанска оценка. Използване и опазване на природните ресурси.

7. Черноморска област /Черно море и Българско черноморско крайбрежие/ - природногеографска характеристика. Стопанска оценка. Използване и опазване на природните ресурси.

8. География на населението на България – Брой и териториално разпределение. Движение на населението – анализ и основни тенденции. Структура на населението – анализ, регионални различия и оценка. Работна сила, заетост и безработица. Демографски проблеми и демографска политика в България.

9. География на селищата в България. Фактори за възникване и развитие на селищата. Селищна мрежа. Класификация на селищата. Градски селища. Селски селища. Урбанизация - значение и пространствено развитие. Административно-териториално деление.

10. География на растениевъдството в България. Същност, особености и значение на растениевъдството. Развитие и отраслова структура на растениевъдството. **Зърнени култури** - значение и особености, фактори за развитие. Видове и териториално разпространение. Проблеми и тенденции в развитието на зърнените култури.

11. География на животновъдството в България. Същност, особености и значение. Фактори за развитие. Структура – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на животновъдството.

12. География на енергетиката в България. Същност, особености и значение. Развитие на енергетиката – фактори и етапи. Структура на енергетиката – отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на енергетиката в България.

13. География на химическата промишленост в България. Същност, особености и значение. Развитие на химическата промишленост– фактори и етапи. Структура на химическата промишленост –отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на химическата промишленост.

14. География на хранително-вкусовата промишленост в България. Същност, особености и значение. Развитие на хранителновкусовата промишленост – фактори и етапи. Структура на хранителновкусовата промишленост – отраслова и териториална. Тенденции и проблеми в развитието на хранителновкусовата промишленост.

15. География на леката промишленост /текстилна, трикотажна, шивашка, кожаро- кожухарска, обувна промишленост и полиграфическа промишленост /. Същност, особености и значение. Развитие – фактори и етапи. Структура на леката промишленост - отраслова и териториална. Проблеми и тенденции в развитието на леката промишленост.

16. География на транспорта на България. Същност, особености и значение. Транспортна система. Развитие на транспорта в България – фактори и етапи. Структура на транспортната система. Проблеми и тенденции в развитието на транспорта.

17. География на туризма в България. Същност, особености и значение. Фактори за развитие на туризма. Туристически ресурси. Развитие на туризма - етапи. Туристически райони в България. Проблеми и тенденции в развитието на туризма.

18. Югозападен социално-икономически регион (София-град, Софийска, Пернишка, Кюстендилска и Благоевградска област).

19. Югоизточен социално-икономически регион (Бургаска, Сливенска и Ямболска област).

20. Северозападен социално-икономически регион (Врачанска област, Видинска област и област Монтана).

Методически указания

Програмата по География на България за кандидат-студенти включва основни раздели от учебния материал за 10 клас и от пособията за задължително избираема подготовка (ЗИП)за 12 клас на СОУ.

При характеристиката на природните компоненти - релеф, климат, води, почви, растителност и животински свят (теми от № 2 до № 5) трябва да се спазва следната последователност:

Същност и значение, фактори за формиране. Характеристика на природния компонент, Териториални закономерности и особености, Стопанска оценка – използване и опазване.

При географската характеристика на природните области на България (теми №6 и №7) изложението трябва да бъде в следната последователност:

Географско положение и граници. Геоложки строеж и полезни изкопаеми. Геоморфоложко развитие и особености на съвременния релеф. Морфографска подялба на областта. Анализ и оценка на климата, водите, почвите, растителността и животинския свят. Защитени територии. Проблеми на рационалното използване и опазване на природните ресурси в областта.

При географския анализ на стопанските отрасли (теми от №10 до №17 включително) последователността на изложението трябва да бъде следната:

Същност, особености и значение на стопанския отрасъл. Место на отрасъла в структурата на сектора и в националното стопанство. Фактори и условия за развитие. Възникване и развитие на отрасъла – етапи. Структура – отраслова и териториална. Райони и центрове. Съвременни проблеми и перспективи за развитието на отрасъла.

При разработването на темите от последния раздел на Програмата по География на България (от тема №18 до № 20 включително) трябва да се спазва следната последователност:

Географско положение, граници и площ на региона. Анализ и оценка на природните условия и ресурси. Географска характеристика на населението и селищната мрежа. Структура (отраслова и териториална) на регионалното стопанство. Место на региона в националната икономика. Административно-териториално устройство – области и общини. Характеристика на градовете в региона. Съвременни социално-икономически и екологични проблеми.

Изпитът по География на България е писмен и продължава 5 часа.

Повечето от темите, включени в Програмата по География на България включват съдържанието от няколко урока. При писмената разработка трябва да се спазват препоръките, посочени в методическите указания. Анализът и оценките на разглежданите географски обекти и явления трябва да се извърши задълбочено и логично, като се привеждат верни факти и доказателства за тенденциите в тяхното развитие. Конкретните данни по темите Население, Селища, Стопанство и Социално-икономически региони трябва да бъдат актуализирани – да се отнасят за 2003, 2004 и 2005 г. При подготовката си кандидат-студентите трябва да ползват подходящи географски карти и атласи на България. По този начин се улеснява и разширява усвояването на необходимия материал по География на България и се формират правилни пространствени представи.

Основно изискване към кандидат-студентите е логично изложение на съдържанието на темата, коректно използване на фактите, задълбочени анализи и вярно формулирани обобщения и изводи, завършеност на темата, добра езикова култура и правописна грамотност.

Литература

- Димов, Н. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Просвета, 2001.
Димов, Н. и др. География за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Просвета, 2001.
Димов, Н. и др. География и икономика за 12 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Просвета, 2001.

Петров, П. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Анубис, 2001.
Пенин, Р. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Булвест, 2001.
Пенин, Р. и др. География за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Булвест, 2001.
Попов, А. и др. География и икономика за 10 клас. Задължителна подготовка. – С., Сиела, 2002.
Попов, А. и др. География за 12 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Сиела, 2002.
Христова, Н. и др. География за 10 клас. Задължителна избираема подготовка. – С., Бенида, 2001.
Атлас по география на България за 10 клас, Картография ЕООД, С., 2004.